شریف بهاند ۲۰۱۱/۰۴/۱۷

د پوځي اډو د جوړولو اړتيا او د هغو موخې
۲

زه د جان ادامز په څیر ربښتنی باور لرم، چې بانکي تأسيسات، تر شته پوځي ځواکونو ګواښمن دي.
جفرسون

۲- پوځ د نړیوالېدو تضمینونکی

نړیوالو ته روښانه ده، چې په اوسنیو شرایطو کې له پوځي پلوه د متحدو ایالتونو دولت یو ترټولو ټاکونکی لوبغاړی ګڼل کېږي. د جورج بوش د اداري سلا کار پوهاند توماس بارنت Thomas Barnett په خپل یوه کنفرانس کې، چې عنوان یې"د پنتاګون نوې نړیواله نقشه" و، د متحدو ایالتونو د پوځي يرغل لاملونو ته په روښانه ټکو نغوته کړې ده. نوموړی په خپله ليکنه کې، چې د کنفرانس ګډون کونکو ته وړاندې شوه، نړۍ په دوو برخو ویشي:
ـ کارندویه برخه یا په بله وینا د نړۍ زړی (Core) „Kern" او
ـ نېمګړې یا ستونزمنه برخه، یا په بله وینا تشه (Gap) „Lücke" . بارنت وايي، دغه جګړې چې د زړي یا کارندویې برخې څخه بهر رواني دي، د هغو لړۍ به همداسې دوام ولري. بارنت زیاتوي: " ... که موږ له سرې جګړې څخه وروسته، د متحدو ایالتونو پوځي یرغلونو ته پام وکړو، دا ترلاسه کوو چې د دغو پوځي عملیاتو تر ټولو زیات تمرکز د نړۍ پر هغو سیمو دی، چې دوی د نړیوالېدو د مخ په ودې زړي په وړاندې خنډونه رامنځته او هغه ردوي او دا د کارېبیک، څه نا څه د افریقا ټوله وچه، منځنی ختیځ او د سویل ختیزې اسیا سیمې دي. په دغو سیمو کې د نړۍ (...) څه نا څه دوه ملیارده وګړي ژوند کوي. که موږ د دغو پوځي یرغلونو ترمنځ یوه سره کرښه راکښ کړو، د هغوی غوڅ اکثریت په نېمګړو یا ستونزمنو سیمو„Lücke" کې تر سره کېږي"[۱]. د نړۍ دغه ویش په ښو او بدو، قهرجنو او مهربانو او متمدنو او غیر متمدنو، په خپله د نړیوالېدو او پوځي تیریو ترمنځ اړیکي په ښه توګه روښانه کوي. که څه هم نړیوالېدل له لغوي پلوه د نړیوالو اړیکو د زیاتوالي په مانا دي، خو دغه اصطلاح په دې وروستیو کلونو کې د نوو لیبرالانو په اقتصادي کړنلارې بدله شوې او د هغې د پلي کولو موخه د نړیوال اقتصادي نظم د جوړښت بدلون دی. د متحدو ایالتونو د پخوانی دولت د سلاکار، پوهاند برانت Barnett په اند: " که یو هیواد د نړیوالېدو په وړاندې خنډ رامنځته او یا د مخ په ودې نړیوالېدو زیات محتویات رد کړي، د هغه دغه کړه وړه د دې احتمال زیاتوي، چې د نظم د رامنځته کولو او د ګواښ د له منځه وړلو لپاره، متحده ایالتونه بالاخره خپل پوځیان هلته ور ولېږي. برعکس که یو هیواد په ټولیزه توګه د نړیوالېدو په اډانه کې خپل کړه وړه تر سره کړي، نو واشنګټن دې ته اړ نه دی، چې د نظم د رامنځته کولو په موخه خپل پوځ هلته واستوي"[۲]. د متحدو ایالتونو د بهرني سیاست له دا ډول جګړه ییزې طرحې څخه نه یوازې جمهوري غوښتونکو، بلکې دیموکراتانو هم ملاتړ کړی دی. د بېلګې په توګه د متحدو ایالتونو د بهرنیو چارو د پخوانی وزیرې مادلین البرایت د سلاکار، توماس ل. فرېډمن Thomas L. Friedman په اند: " د بازار ناڅرګند (نامرئی) لاس به هیڅکله بې له یوه ناڅرګنده ځواکه عمل تر سره نه کړی او همدغه ناڅرګند ځواک دی، چې نړۍ یې د متحدو ایالتونو د کمپوټري ټکنالوژۍ د سیمې (Silicon-Valley Technologien) لپاره ډاډمنه کړې ده، دغه ناڅرګند ځواک د متحدو ایالتونو د هوايي، زمکني او سمندري ځواک، په مانا دی" [۳] او یا د نوموړي په اند: "مک دونالدز McDonald's نه شي کولی، پرته له مک دونل دوګلاس McDonell Douglas [د متحدو ایالتونو د جګړه ییزو وسایلو، د نورو ترڅنګ الوتکو، لاربنود توغندیو ... او ملکي الوتکو تولیدونکې کنسرنې: لیکوال] څخه وده وکړي" [۴].
سربیره پر متحدو ایالتونو، نوی رامنځته شوی ځواک، اروپایي ټولنه، هم په دې هڅه کې ده، چې په نړیوال ډګر کې د نوي لیبرال امپریالیزم په ټینګښت سره، خپل اغیز ته پراختیا ورکړي. که څه هم اروپایي ټولنه په پوځي ډګر کې لا له پنتاګون سره د سیالۍ جوګه نه ده، خو سره د هغه هم باید د هغې غوښتنو او هاند و هڅو ته په ټینټ نظر و نه کتل شي. ځکه د دغې ټولنې غوښتنې د سارې په توګه ازاده سوداګرې، د ټولو هیوادونو انسجام په نړیوال اقتصاد کې ... او داسې نور د هغې د بهرني سیاست په کړنلاره کې په روښانه توګه په ګوته شوې دي. سربیره پر دې د ټولنې په دفاعي ـ سیاسي دکترینو کې تسلیحاتي پروګرام او د یرغلیز ځواک جوړولو ته هم نغوته شوې ده. د اروپایي ټولنې د اساسي قانون په طرحه کې په دې باب راغلي: " د اروپایي ټولنې غړي هیوادونه ځان مکلف ګڼي، چې خپله پوځي ځواکمنتیا په پر له پسې توګه غښتلې کړي"[۵]. باید یادونه وشي، چې د سړې جګړې په ترڅ کې اروپایي ګډ بازار او

افغان جرمن آنلاین تاسو په درنښت همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

د هغه ځای ناستې، اروپايي ټولنه يو سياسي ـ اقتصادي ځواک ګڼل کيده. خو د عراق د جګړې په بهير او له هغې وروسته په تيره د ۲۰۰۳ کال راپدېخوا د ټولنې د غړو هيوادونو دولتي او حکومتي مشرانو پر يوه ګډ پوځي سياست هوکړه وکړه. دوی يوه ګډه امنيتي ستراتيژۍ،" په يوې ښې نړۍ کې ډاډمنه اروپا" ، چې په ډېرو برخو کې د متحدو ايالتونو له هغې سره ورته والي لري، تصويب کړه. د هغې په يوې برخه کې راغلي:" يوه ډله هيوادونه شته، چې نړيوالې ټولنې ته يې شا کړې ده. ځينو نورو ځان ګوښه کړي او ځيني نور نړيوال نورمونه په کلکه ردوي. موږ په دې هيله يو، چې دا ډول هيوادونه بيرته نړيوالې ټولنې ته مخه کړي او اروپايي ټولنه چمتو ده، په دې برخه کې له دوی سره مرسته وکړي. خو هغه هيوادونه چې دې کار ته چمتو نه دي، بايد ورته روښانه وی، چې دوی ته به دغه چلند په ډيره لوړه بيه تمام شي" (۶).

له پورتني ارزونې دا پايله ترلاسه کېږي، چې د شمالی اتلانتيک د دواړو غاړو د سترو ځواکونو، متحده ايالتونو او اروپايي ټولنې د نړيوالېدو سياست، د نولسمې او شلمې پيړيو ښکېلاکګر (استعماري) هغه ته ورته دی. سيسېل رودس Cecil Rhodes د نولسمې پيړۍ د واکمن نظام د سياست په باب په روښانه توګه وايي: " که کورنۍ جګړه نه غواړئ، بايد تاسو امپرياليست شي"(۷). خو په يوويشتمه پيړۍ کې بيا د سترو ځواکونو، متحدو ايالتونو او اروپايي ټولنې بنسټيزه غوښتنه د نړۍ له هيوادونه ښخه دا ده، چې بايد پرته له ولې او څنګه نوي ليبراليزم ته غاړه کېږدي. په دې باب يورګين واګنر ليکی:"يوازې يوه رښتيا (حقيقت) شته او هغه د امريکا د متحدو ايالتونو رښتيا ده. د ټولنيز او سياسي جوړښت الترناتيف ماډلونه نه يوازې له اخلاقي پلوه ناسم دي، بلکې د راتلونکې ودې لپاره نابشپړ بنسټ هم ګڼل کېږي. ... دولتونو او ټولنو ته دا حق نه دی ور په برخه، چې له ليبراليزم ښخه سرغړونه وکړي. په حقيقت کې دولتونو ته اخلاقي مسؤليت ور په غاړه دی، چې نه يوازې په خپله ليبراليزم د عمل په ډګر کې پلی کړي، بلکې خپل ګاونډيان [هم] د هغه پلي کولو ته اړ باسي" (۸). د پرمختيايي او مخ په ودې هيوادونو لپاره د نوي ليبراليزم پلي کول او يا له هغه ښخه سرغړونه، دواړه د جګړې په مانا دي. د سرغړونې په صورت کې تورن هيواد، د سترو ځواکونو له خوا په دغې يا هغې پلمه په نيغه تر پوځي يرغل لاندې نيول کېږي (وسله واله جګړه). خو که کوم هيواد د نوي ليبراليزم د پلي کولو په لټه کې وي، نو بايد د نړيوال بانک او نړيوال وجهی صندوق تر څارنې لاندې د خپل اقتصادي نظام په جوړښت کې بنسټيز بدلون رامنځته کړي. ياني د نړيوالې پانګې، کاليو او خدماتي چارو ازاد بهير او راکړې ورکړې ته لاره هواره، ټولنيزې خدماتي څانګې لکه ښوونه او روزنه، طبي خدمات، اوبه او بريښنا او ترانسپورتي چارې ... او داسي نورې عام المنفعه هغه ټولې خصوصي کړي (اقتصادي جګړه). په لنډه توګه لويديځ، تر ټولو دمخه واشنګټن هاند و هڅه کوي، چې نړيوالېدل او نوي ليبرال نړيوال نظم ان د پوځ په مرسته پر نورو ومني. د سيبروفسکی Cebrowski د ليد له مخې: "په ډېرو ملتونه کې نړيوالېدل له هيلو سره سم پلي کېږي. دا هغه دولتونه دي، چې د نړيوالېدو قواعدو ته غاړه ږدي. ... [خو] که څوک د نړيوالېدو په وړاندې مبارزه کوي او اصول يې ردوي، ښايي هغه د متحدو ايالتونو د دفاع د وزارت پام ځانته ورواړوي او له عکس العمل سره يې مخامخ شي. په دا ډول هيواد کې بايد د متحدو ايالتونو پوځ د سرپرست په توګه د نړيوالېدو د رښتيني پلي کونکي دنده په غاړه واخلي"(۹). که په روښانه توګه وويل شي، د متحدو ايالتونو پوځ بايد د نوي ليبراليزم د فرمول پر بنسټ، ولسواکۍ او ازاد بازار او د نړيوالېدو قواعدو ته لاره پرانيزي. د همدې لامَل پر بنسټ د شمالی اتلانتيک د دواړو غاړو سترو ځواکونو، متحدو ايالتونو او اروپايي ټولنې همدې اړتيا ته په پاملرنې سره، د خپلو ځواکونو په جوړښت کې بدلون راوستی دی. د ناټو د سازمان د لوی قومندان، جيمز جانز James Jones په اند: " مسأله دا نه ده، چې يو هيواد څومره پوځ لري، بلکې [مهمه دا ده چې] له هغه ښخه په څه ډول ګټه ترلاسه کېږي" (۱۰). د لويديزې نړۍ په تيره د پنتاګون پوځ هم بايد تل دې ته چمتو وي، چې له اړتيا سره سم، په نېمګړو يا ستونزمنو سيمو"Lücke„ کې هر وخت په چټکه توګه پوځي عمليات تر سره کړي شي. د دې موخې د ترلاسه کولو لپاره اړينه بريښي، په راتلونکې کې زيات شمېر وړې پوځي اډې "lily pads„ جوړې شي. د لويديزې نړۍ د سترو ځواکونو ترمنځ متحده ايالتونه د نړۍ يوازينی هيواد دی، چې خپل وسله وال ځواک، جګړه ييز تجهيزات او وسايل او همدارنګه اټومي وسلې يې په نورو هيوادونو کې ځای په ځای کړي دي. له دوهمې نړيوالې جګړې وروسته او د سړې جګړې په ترڅ کې، واشنګټن د پوځي اډو يوه لړۍ، چې له جاپان، سويلي کوريا، ګوام Guam، تايوان، فليپين، تايلند، استراليا، ديګوګارسيا Diego Garcia، سعودي عربستان، اوتوپيا، ترکيه، يونان، پرتګال، ايتاليا، د المان فدرالي جمهوريت او بريتانيا ښخه نيولې بيا تر ايسلند پورې رسي، رامنځته کړي دي. د سړې جګړې په ترڅ کې ۱۹۵۰ ـ ۱۹۹۰ مهربان حاکم، متحدو ايالتونو، ادعا کوله، چې دغه پوځي اډې د ځان، ټلوالې، ولسواکۍ او د ازاد بازار د دفاع په موخه جوړوي او د هغو بنسټيزه دنده د سيالې ايدیالوژۍ د سياسي ـ اقتصادي کړو وړو محدودول دي. خو کله چې شوروی اتحاد دړې وړې شو، امريکايانو د رامنځته شوو پوځي اډو د پايته کېدو او ان د نوو رامنځته کېدونکو هغو لپاره بايد نوي لامَلونه او پلمې موندلې وای. دا پلمه هم موندل شوه او هغه "د ناځرګند ځواک، "ترهګرۍ" په وړاندې مبارزه ده. د دغې پلمې لومړی قرباني هيواد، افغانستان و. د ۲۰۰۱ کال د سپتمبر د يوولسمې نيټې د حيرانونکې پيښې په پيښدو سره، د نړيوالې ترهګرۍ په وړاندې د مبارزې لپاره، نړيواله ټلواله رامنځته او ورسره جوخت د ملګرو ملتونو د ۱۳۶۸ او ۱۳۷۳ پريکړه ليکونو له مخې د شمالی اتلانتيک د پوځي سازمان (ناتو) له خوا پر افغانستان يرغل او هغه ونيول شو. له افغانستان ښخه

افغان جرمن آنلاين په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادښت: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

وروسته عراق د اتومي وسلو د لرلو په پلمه د ملګرو ملتونو له باروليک څخه پرته د بريتانيا او پنتاګون له خوا تر پوځي يرغل لاندې راغی او ونيول شو. دا ټول د يوې اوږد موديزې ستراتيژۍ له مخې تر سره کيږي او هغه د متحدو ايالتونو دولت د خپلې ستراتيژۍ په کړنلاره کې په روښانه توګه طرح کړې دي: " ... د امريکا د متحدو ايالتونو موخه، پر نړۍ هر اړخيز پوځی برلاسي ده. که دغه هيواد وغواړي د نړۍ په هره سيمه کې جګړه په لاره واچوي، ... نو اړينه بريښي، چې د هغې په هره برخه کې پوځي اډې رامنځته کړي" (١١).

د دغو اډو په ډله کې يو ډول يې مرکزي لوژيستکي اډې لکه په المان کې رامشتاين Ramstein او شپنګدالم Spangdahlem، په اسپانيې کې روتا Rota، او په جاپان کې اوکيناوا Okinawa دي. خو له دغو ستر اډو سربيره کوچنې پوځي هغه "lily pads" ، چې له هغو څخه په جګړه ييز حالت کې د ټوپ د تختې Sprungbrett په توګه ګټه اخيستل کيږي، هم رامنځته کړې دي. په لنډه توګه ويلي شو، چې پر نړۍ د هر اړخيزې پوځی هژمونۍ لپاره متحدو ايالتونو نړۍ په شپږو سميه ييزو پوځي زونونو ويشلې، چې د هر زون قومنده د يوه امريکايي قوماندان په لاس کې ده.

نور بيا

اخځليکونه:

1- Haydt, Claudia: Globalisierung und Krieg, sehen in:
http://www.rootcauses.de/actvs/Haydt_GlobKrieg-de.pdf
2- Ebenda
3-Wagner, Jürgen / Seifert, Andreas: Die neue Nato-Strategie, Informationsstelle Militarisierung, Tübingen, S. 2
4- Haydt, Claudia: Globalisierung und Krieg, sehen in:
http://www.rootcauses.de/actvs/Haydt_GlobKrieg-de.pdf
5- http://www.imi-online.de/download/EU-Flyer.pdf
6- Solana, Javier: Ein Sicheres Europa in einer besseren Welt, Europäischer Rat, Thessaloniki, 20/06/2003, S. 10, sehen in: http://eurodefense.de/pdf/Solana-EU-Strategie.pdf
7- Mahnkopf, Birgit /Altvater, Elmar: Die EU eine imperiale Großmacht? sehen in:
http://attacberlin.de/uploads/media/mahnkopf_altvater_EU_grossmacht.pdf
8- Wagner, Jürgen: Neoliberale Geopolitik Transatlantische Konzepte einer militärischen Absicherung der Globalisierung, sehen in: http://www.ippnw.de/commonFiles/pdfs/Frieden/Juergen_Wagner.pdf
٩ ـ هماغه اثر،
١٠ ـ هماغه اثر،
11- Richter, Hans-Peter: Weltweites Netz von Militärstützpunkten garantiert ständigen Krieg, sehen in:
http://www.deutscher-friedensrat.de/pdf/MBweltweit.pdf

افغان جرمن آنلاين په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادښت: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ